

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти
Силабус курсу
Безпека життєдіяльності та охорона праці

Обсяг	3 кредити, загальна кількість годин – 90, з них: Для очного (денного) відділення – 16 лекційних, 14 практичних, 60 годин на самостійну роботу; Для заочного відділення – 8 лекційних, 4 практичних, 78 годин на самостійну роботу.
Семестр, рік навчання	Згідно навчального плану
Дні, час, місце	Згідно розкладу
Викладач (-і)	Гвозд'їй Світлана Петрівна, д.пед.н., професор кафедри фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти; Викладачі практичних занять: Пенів Вадим Васильович, к.пед.н., доцент кафедри; доцент кафедри, к.б.н. Устянська Ольга Володимирівна; доцент кафедри, к.б.н. Рижко Ірина Леонидівна Поліщук Любов Миронівна, старший викладач;
Контактний телефон	+38-0482-631381
E-mail	medicinabjd2@onu.edu.ua
Робоче місце	Кафедра фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти, пров. Шампанський 2а, (поряд із гуртожитком №9 ОНУ)
Консультації	<i>Консультації: у Telegram, на платформі Zoom</i>

КОМУНІКАЦІЯ

Спілкування в аудиторії за розкладом, на території кафедри фізіології, здоров'я і безпеки та природничої освіти. У позааудиторний час: усі поточні питання обговорюються в робочих чатах у Telegram або електронною поштою.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Мета вивчення дисципліни полягає у набутті здобувачами вищої освіти компетентностей, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення повсякденних та природних небезпек, техногенних аварій, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на робочому місці та у побуті, а також забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у здобувачів вищої освіти відповідальності за особисту безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки у побуті та безпеки праці на робочих місцях.

Завдання вивчення дисципліни передбачає опанування здобувачами знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення охорони праці, безпеки персоналу та захисту в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей у межах науково-обґрунтованих критеріїв прийняттого ризику, збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

Засвоївши дисципліну «Безпека життєдіяльності та охорона праці» майбутні бакалаври повинні володіти сукупністю загальних та фахових компетентностей з питань безпеки життєдіяльності та охорони праці у відповідних напрямках підготовки для вирішення

професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження життя та здоров'я персоналу об'єктів господарювання в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій.

Очікувані результати навчання. Після вивчення дисципліни, студенти повинні **знати:** мету та основні завдання курсу «Основи охорона праці та безпека життєдіяльності», основні етапи розвитку проблеми забезпечення безпечної життєдіяльності, основні принципи формування безпечної життєдіяльності людини, характеристики та вплив зовнішніх та внутрішніх негативних чинників на здоровий спосіб життя, вплив психофізіологічних особливостей людини та формування її безпеки, класифікацію і нормування шкідливих та небезпечних чинників, що негативно впливають на здоров'я людини, об'єкти та цілі безпеки життєдіяльності в системі «людина – життєве середовище» різного рівня, законодавчі акти та нормативні документи з питань безпеки життєдіяльності людини; основні поняття охорони праці, основні законодавчі акти про охорону праці, міжгалузеві і галузеві нормативні акти про охорону праці, управління охороною праці, органи державного нагляду, громадський контроль із охорони праці, основи фізіології та гігієни праці, відшкодування збитків працівникам у разі ушкодження їх здоров'я, навчання з питань охорони праці при прийнятті на роботу та в період роботи, відповідальність за невиконання вимог з охорони праці, основи електробезпеки та пожежної безпеки;

вміти визначати рівень безпеки системи «людина – життєве середовище»; оцінювати середовище перебування стосовно особистої безпеки, безпеки колективу, здорового способу життя; ідентифікувати небезпеку; визначати причини та можливі наслідки небезпек; оцінювати рівень небезпек; визначити психофізіологічні особливості людини та їх роль у забезпеченні особистої безпеки; надавати першу медичну допомогу в екстремальних ситуаціях собі та іншим потерпілим; визначати вимоги законодавчих актів у межах особистої та колективної відповідальності та визначати вимоги щодо навчання працівників з урахуванням їх функціональних обов'язків. Визначати шкідливі та небезпечні виробничі чинники на робочому місці. Визначати вимоги законодавчих і нормативних актів з охорони праці в межах функціональних обов'язків фахівця.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у для формі лекцій (16/8 год.) та практичних занять (14/4 год.), організації самостійної роботи студентів (60/78 год.). Години вказано відповідно для очної (денної) та заочної форм навчання.

Методи навчання

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint- презентація), пояснення, розповідь, бесіда.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні: вправи; розв'язання розрахункових задач; практичні роботи.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності

Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Системний підхід у безпеці життєдіяльності

Тема 2. Середовище проживання людини. Людина як елемент системи людина-середовище. Медико-біологічні основи безпеки життєдіяльності.

Тема 3. Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.

Тема 4. Класифікація НС. Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.

Тема 5. Техногенні небезпеки та їх наслідки. Небезпеки воєнного часу.

Тема 6. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.

Тема 7. Перша долікарська допомога при невідкладних станах, що виникають у повсякденні та під час надзвичайних ситуацій.

Змістовий модуль 2. Основи охорони праці

ТЕМА 8. Загальні питання охорони праці. Основні поняття. Навчання з питань охорони праці. Правові та організаційні основи охорони праці

Тема 9. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.

ТЕМА 10. Основи електробезпеки

ТЕМА 11. Основи пожежної та вибухонебезпеки.

ТЕМА 12. Поняття про виробничий травматизм та професійні захворювання. Профілактика травматизму.

Перелік рекомендованої літератури

Основна

1. Стиценко Т. Є., Пронюк Г. В., Сердюк Н. М., Хондак І. І. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Харків : ХНУРЕ, 2018. 336 с.

2. Запорожець О. І. та ін. Безпека життєдіяльності : підруч. для студ. ВНЗ освітніх рівнів "неповна вища освіта" та "базова вища освіта" всіх спец. . Київ : Центр учбової літ. (ЦУЛ), 2013. 447 с.

3. Левченко О. Г., Землянська О. В., Праховнік Н. А., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: підручник для студентів спеціальностей з природничих, соціально-гуманітарних наук та інформаційно-комунікаційних технологій; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: Каравела, 2021. 268 с.

4. Запорожець О. І., Халмурадов Б. Д., Применко В. І. та ін. Безпека життєдіяльності: підручник. 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 448 с.

5. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В.. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. для студ. ВНЗ. за ред.: Є. П. Желібо. 7-ме вид. Київ : Каравела, 2014. 342 с.

6. Малько О. Д., Лазутський А. Ф., Молодцов В. А., Писарев А. В. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності». Харків : Нац. юрид. акад. України, 2012. 86 с.

7. Стиценко Т. Є., Пронюк Г. В., Сердюк Н. М., Хондак І. І. Безпека життєдіяльності: навч. Посібник. Харків : ХНУРЕ, 2018. 336 с.

8. Бурденюк О. І., Гвозд'їй С. П., Глінська Л. Я. та ін.; Теоретичні та практичні підходи до безпечної життєдіяльності: метод. рек. За загальною редакцією С. П. Гвозд'їй. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2016. 298 с.

9. Бойко М. Д. Трудове право України: навч. посіб. 3-тє вид. перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 392 с.

10. Коновалова О. В. Охорона праці. Практикум: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 98 с.

11. Яремко З. М., Тимошук С. В., Третяк О. І., Ковтун Р. М. Охорона праці: навч. посіб. за ред. проф. З. М. Яремка. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 374 с.

Методичні рекомендації викладачів кафедри можна знайти у філіях Наукової бібліотеки ОНУ або у відкритому доступі в репозитарії за покликанням: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/>

1. Баштан С.О., Гвозд'їй С. П., Пенюк В.В. Основи медичних знань: Практикум для студентів педагогічних спеціальностей даної та заочної форм навчання. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2019. 88с. Режим доступу: http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/27742/1/medical_knowledge.pdf

2. Гвозд'їй С. П., Шапкина Т. І. Раціональне та здорове харчування: методичні вказівки до практичних занять з дисциплін «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці»,

«Валеологія», «Основи медичних знань» для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 36 с. Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/27743>

3. Гвозд'ї С. П., Поліщук Л. М. Домедична допомога у надзвичайних ситуаціях: поранення, переломи, вивихи: Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з дисциплін «Медико-санітарна підготовка», «Основи медичних знань», «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці», «Цивільний захист» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 48 с.

4. Гвозд'ї С. П., Стенковська Г. І. Збірник ситуаційних завдань з охорони праці: практикум для студентів гуманітарних і природничих спеціальностей закладів вищої освіти України. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 180 с. Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/27744>

5. Гвозд'ї С. П., Устянська О. В. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Частина 1. Санітарно-гігієнічні вимоги до показників шуму. Дія шуму на організм і здоров'я людини: Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 32 с.

6. Гвозд'ї С. П., Шапкіна Т. І. Формування вмінь визначення ступеня ризику у надзвичайних ситуаціях: Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 32 с.

7. Іванова І. В., Заплатинський В. М., Гвозд'ї С. П. Безпека життєдіяльності: навчально-контролюючі тести. Навч.-метод. пос. для студ. вищих навч. Закладів. 2-ге вид., переробл. та доповн. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2009. 161 с.

8. Іванова І.В., Гвозд'ї С.П., Майданюк Є.С. та ін.. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Безпека життєдіяльності» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2009. 32 с. Режим доступу: <http://fs.onu.edu.ua/clients/client11/web11/metod/bio/ivanova.pdf>

9. Теоретичні та практичні підходи до безпечної життєдіяльності : метод. рек. / О. І. Бурденюк [та ін.] ; за заг. ред. С. П. Гвозд'ї ; ОНУ ім. І.І. Мечникова, Біол. ф-т, Каф. медичних знань та безпеки життєдіяльності . Одеса : Букаєв В. В., 2016 . 389 с. Електронна копія вид. доступна тільки в ч/з . (друк. Видання 2 примірники). Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/29612>

10. Гвозд'ї С. П., Пеню В. В., Баштан С. О., Поліщук Л. М. та ін. Вивчення ефективності навчання студентів основ безпеки та здоров'я на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Монографія. За заг. ред. Гвозд'ї С. П. Одеса: Одеський національний університет, 2021. 345 с..

ОЦІНЮВАННЯ

Форма контролю – залік.

Поточний контроль: усне опитування, контрольні письмові роботи, оцінювання виконання індивідуальних завдань, оцінювання розв'язання розрахункових задач, оцінювання доповідей, тестування (бланкове або комп'ютерне), оцінювання есе, оцінювання виконання практичних навичок. Поточний контроль здійснюється за результатами оцінювання виконання самостійної роботи студентів, виконання практичних навичок. Застосовуються елементи самоконтролю та взаємоконтролю (рецензування відповіді колеги, самооцінка письмової роботи). Періодичний контроль здійснюється у вигляді тестування через Google форми із автоматичним підрахунком балів.

Загальна оцінка з дисципліни розраховується за сумою балів, отриманих за результатами поточного та періодичного контролів.

Розподіл балів за тематикою змістових модулів

Змістовий модуль №1							Змістовий модуль № 2					Реферат	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T 9	T 10	T 11	T 12		
40							40					20	100

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів

Розподіл балів за видами навчальної роботи

Види навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1			
Поточний контроль на лекціях	5	3	15
Виконання практичних робіт	5	5	25
Усього за змістовим модулем 1			0-40
Змістовий модуль 2			
Поточний контроль на лекціях	4	5	20
Виконання і захист практичних робіт	10	2	20
Усього за змістовим модулем 2			0 – 40
Оцінка самостійної роботи (реферат)			0 – 20
Підсумкова сума балів			0 – 100

Самостійна робота студентів.

Самостійна робота студентів під час вивчення даної навчальної дисципліни включає теоретичну підготовку з окремих тем курсу, що вивчаються в порядку самостійної роботи, а також підготовку до практичних занять. Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу виконується у бібліотеці, навчальних аудиторіях і лабораторіях кафедри фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти, комп'ютерних класах університету (у т.ч. наукової бібліотеки), а також у домашніх умовах.

До самостійної роботи відноситься: підготовка до лекцій, практичних занять. Зокрема: підготовка есе і доповідей з мультимедійним супроводом; складання тестів з теми; виконання завдань самоконтролю; скласти ситуаційні завдання для участі в дискусії, мозковому штурмі, аналіз інформації у ЗМІ. Робота з теоретичним матеріалом: аналіз і складання конспектів; робота в малих групах над історичним оглядом теми; складання завдань для участі в Оксфордських дебатах. Робота в науковій бібліотеці, аналіз відомостей науково-популярних журналів, складання конспекту та запитань для мозкового штурму з теми; перегляд наукових публікацій з теми; робота з теоретичним матеріалом для роботи з теми з використанням методу «зворотня аудиторія (зворотній клас)».

Здобувач вищої освіти може *самостійно обрати завдання*, які він готовий виконати для того, щоб дібрати бали, яких не вистачає, або для роботи під час лекційних занять: самостійна підготовка доповідей (5 балів); робота в мережі Інтернет (добір матеріалів, статистики, даних зі світу – 5 балів), складання тестів (20 запитань – 10 балів), кросвордів (20 запитань – 10 балів), ситуаційних завдань (1 ситуаційне завдання – 2 бали); участь у науково-практичних конференціях за тематикою дисципліни (10 балів заочна участь; 20 балів очна участь з отриманням сертифікату).

Критерії оцінювання реферату

Здобувач може обрати тему реферату з будь-якого питання безпеки та охорони праці, яке цікавить його у майбутній професійній діяльності або з переліку питань самостійної

роботи. Кожний студент попереджається про необхідності дотримання академічної доброчесності та про те, що будь-яка робота може бути перевірена на анти-плагіат за допомогою безкоштовних анти-плагіатних програм. Оцінка виставляється з урахуванням обсягу та вимог до оформлення виконаного реферату; змістовності та дотримання академічної доброчесності. Можливий захист рефератів, які є найбільш цікавими та актуальними, оформлені у вигляді відео-реферату, презентацій тощо. За такий вид роботи виставляється додаткові бали (залежно від типу реферату, презентабельності, актуальності, акторської майстерності, якості монтажу, способу подачі та захисту тощо).

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Навчальна дисципліна має практично-тренінгове спрямування та потребує відпрацювання практичних навичок із використанням різноманітних технологій. Присутність студентів на практичних заняттях, поточному та періодичному контролях є невід'ємною частиною загальної підсумкової оцінки. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10%). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується [Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова \(polozhennya-antiplagiat-2021.pdf \(onu.edu.ua\) \)](#).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Порядок та умови такого навчання регламентуються [Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ \(poloz-org-osvit-process 2022.pdf \(onu.edu.ua\) \)](#). За об'єктивних причин в окремих випадках за погодженням з деканатом і керівником курсу навчання може відбуватися з використанням технологій дистанційного навчання.

Мобільні пристрої: допускається використання мобільних додатків, INTERNET-мережі, електронних девайсів під час самостійної роботи, у завданнях, які це передбачають. Під час тестування та контрольних заходів – заборонено.

Поведінка в аудиторії: заохочується активна участь під час інтерактивних лекцій, під час практичних занять, у т.ч. з елементами тренінгів, передбачається відключення мобільних пристроїв, не вітаються запізнення та розмови телефоном тощо.